

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตน

ของ ศาสตราจารย์ ดร.อัคราทร จุฬารัตน รองประธานศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๑๗/๒๕๕๐

เรื่องพิจารณาที่ ๒๘/๒๕๔๘

วันที่ ๑๘ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๐

ระหว่าง { นายทะเบียนพรรคการเมือง ผู้ร้อง
พรรคประชาธิปัตย์ พรรคประชาธิปัตย์ ผู้ถูกร้อง

เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคประชาธิปัตย์

นายทะเบียนพรรคการเมือง ผู้ร้อง ยื่นคำร้องลงวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๘ ต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเมื่อวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๘ ขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ มีคำสั่งยุบพรรคประชาธิปัตย์ พรรคประชาธิปัตย์ ผู้ถูกร้อง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ วรรคสอง

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้องสรุปได้ว่า นายทะเบียนพรรคการเมืองได้รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคผู้ถูกร้องเป็นพรรคการเมือง เมื่อวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๔๗ โดยพรรคผู้ถูกร้อง มีหน้าที่ต้องจัดทำรายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคในรอบปีปฏิทิน ๒๕๔๘ ให้ถูกต้องตามความเป็นจริงตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนดและแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคม ๒๕๔๘ เพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๕ และเมื่อใกล้สิ้นสุดระยะเวลาการจัดทำรายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคการเมืองในรอบปี ๒๕๔๘ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีหนังสือแจ้งเตือนให้ผู้ถูกร้องดำเนินการจัดทำรายงานดังกล่าวตามบทบัญญัติของกฎหมาย

เมื่อสิ้นเดือนมีนาคม ๒๕๔๕ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ตรวจสอบการแจ้งรายงานดังกล่าวของพรรคการเมืองแล้วปรากฏว่า ผู้ถูกร้องแจ้งรายงานการดำเนินกิจการของพรรคในรอบปี ๒๕๔๔ ต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองเมื่อวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๔๕ โดยนายอนุชิต ดิษฐประสพ รักษาการเลขาธิการพรรค ปฏิบัติหน้าที่แทนหัวหน้าพรรคเป็นผู้ลงนาม โดยระบุว่าอาศัยอำนาจตามข้อบังคับพรรค ผู้ถูกร้อง พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๓๑ (๑) ในกรณีที่หัวหน้าพรรคไม่อยู่ในที่ทำการพรรคหรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ถ้ามีกิจการที่จำเป็นต้องมีผู้ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าพรรคให้บุคคลต่อไปนี้ มีอำนาจเต็มในการทำการแทนหัวหน้าพรรคตามลำดับ ดังนี้ ให้รองหัวหน้าพรรคคนที่หนึ่งและคนที่สองทำการแทนหัวหน้าพรรค ถ้ารองหัวหน้าพรรคทั้งสองไม่อยู่ให้เลขาธิการพรรคทำการแทนหัวหน้าพรรค

เดิมพรรคผู้ถูกร้องมีนายสุรทิน พิจารณ์ เป็นหัวหน้าพรรค ต่อมาได้ลาออกจากตำแหน่งหัวหน้าพรรค ทำให้คณะกรรมการบริหารพรรคพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะตามข้อบังคับพรรคผู้ถูกร้อง พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๒๕ วรรคหนึ่ง (๗) และข้อ ๒๕ วรรคสาม กำหนดว่า ในกรณีตำแหน่งหัวหน้าพรรคว่างลงตามข้อ ๒๕ วรรคหนึ่ง (๒) และ (๓) ให้รองหัวหน้าพรรคลำดับต้นทำหน้าที่แทนและให้มีอำนาจเรียกประชุมใหญ่เพื่อเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ภายในสามสิบวัน ซึ่งรองหัวหน้าพรรคลำดับต้น คือ นายสมาน วาปี

ผู้ร้องอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๗ มีหนังสือลงวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๔๕ ถึงนายสมาน วาปี รองหัวหน้าพรรคทำหน้าที่แทนหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้อง ซึ่งแจ้งว่าได้มอบอำนาจให้นายอนุชิต ดิษฐประสพ รักษาการเลขาธิการพรรค เป็นผู้แจ้งรายงานการดำเนินกิจการของพรรคในรอบปี ๒๕๔๔ ต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองหรือไม่อย่างไร ซึ่งนายสมาน ฯ ได้ชี้แจงว่า หน้าที่การจัดทำรายงานดังกล่าวเป็นหน้าที่ของเลขาธิการพรรค แต่จะต้องรายงานให้หัวหน้าพรรคลงนามรับรองแล้วจึงจะจัดส่งให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งต่อไป โดยนายสมาน ปฏิเสธว่า ไม่ได้มอบอำนาจให้ นายอนุชิต ดิษฐประสพ เลขาธิการพรรคผู้ถูกร้อง ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าพรรคแต่อย่างใด

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาแล้วเห็นว่า การแจ้งรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปี ๒๕๔๔ ของพรรคผู้ถูกร้องซึ่งมีนายอนุชิต ดิษฐประสพ รักษาการเลขาธิการพรรค

ผู้ถูกร้อง เป็นผู้ลงนามแจ้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง โดยไม่ได้รับมอบหมายจากนายสมาน วาปี
รองหัวหน้าพรรค ทำหน้าที่แทนหัวหน้าพรรคไม่เป็นไปตามมาตรา ๒๐ วรรคสอง ของพระราชบัญญัติ
ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ถือว่า ผู้ถูกร้องไม่ได้แจ้งรายงานการดำเนินกิจการ
ของพรรคการเมืองในรอบปี ๒๕๔๘ ต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง จึงมีเหตุให้ยุบพรรคการเมือง
ตามมาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๕) ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑
และเห็นควรร้องทุกขกั้วโทษแก่หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้อง เนื่องจากไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๓๕ ซึ่งมีโทษ
ปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาทตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๘๐ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย
พรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ได้สรุปข้อเท็จจริงเสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง
ในคราวประชุม ครั้งที่ ๑๑๔/๒๕๔๕ (๒๘) เมื่อวันศุกร์ที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ ซึ่งที่ประชุมมีมติ
เห็นว่า เมื่อประธานกรรมการการเลือกตั้งในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมืองรับทราบกรณีของผู้ถูกร้อง
มิได้แจ้งรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปี ๒๕๔๘ ต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง
อันเป็นความผิดตามมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑
จึงให้นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการรัฐธรรมนูญเพื่อให้ยุบพรรคผู้ถูกร้อง
ตามมาตรา ๖๕ (๕) ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑
ประกอบมาตรา ๓๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕

ตุลาการรัฐธรรมนูญประจำคดี พิจารณาแล้วมีคำสั่งรับคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง
และส่งสำเนาคำร้องให้ผู้ถูกร้องเพื่อยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา

ผู้ถูกร้อง โดยนายจิระเดช ทูมนัด หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้อง มีหนังสือลงวันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๔๕
ชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาพร้อมเอกสารประกอบ สรุปได้ว่า พรรคผู้ถูกร้องเดิมมีนายสุรทิน พิจารณ์ เป็นหัวหน้าพรรค
ต่อมานายสุรทิน ฯ ได้ลาออกจากหัวหน้าพรรค ทำให้คณะกรรมการบริหารพรรคพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะ
ตามข้อบังคับพรรคผู้ถูกร้อง พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๒๕ วรรคหนึ่ง (๗) และข้อ ๒๕ วรรคสาม กำหนดว่า
ในกรณีตำแหน่งหัวหน้าพรรคว่างลงตามข้อ ๒๕ วรรคหนึ่ง (๒) และ (๗) ให้รองหัวหน้าพรรคลำดับต้น

ทำหน้าที่แทน และให้มีอำนาจเรียกประชุมใหญ่เพื่อเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ภายในสามสิบวัน ซึ่งรองหัวหน้าพรรคลำดับต้น คือ นายสมาน วาปี แต่ตามวันเดือนปีดังกล่าว เป็นวันสุดท้ายแห่งการรายงาน หากไม่ดำเนินการอาจทำให้ผู้ถูกร้องเสียหาย นายอนุชิต ดิษฐประสพ รักษาการเลขาธิการพรรคผู้ถูกร้อง จึงเป็นผู้แจ้งรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปี ๒๕๔๘ ต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง โดยปฏิบัติหน้าที่แทนหัวหน้าพรรคตามข้อบังคับพรรค ฯ ข้อ ๓๑ วรรคหนึ่ง (๑) (ข) และวรรคสอง ทั้งนี้ ในการทำการแทนหัวหน้าพรรคตามวรรคหนึ่ง ถ้าเป็นการกระทำที่เกี่ยวกับการทำธุรกรรมทางการเงินและทรัพย์สิน หนี้สิน หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการให้สัญญาทางการเมืองกับพรรคการเมืองอื่นหรือนิติบุคคลอื่นหรือบุคคลอื่น เมื่อดำเนินการแล้วผู้ทำการแทนหัวหน้าพรรคต้องนำเสนอให้คณะกรรมการบริหารพรรคให้คำรับรอง ถ้าคณะกรรมการบริหารพรรคเสียงข้างมากในที่ประชุมไม่ให้คำรับรองการกระทำของผู้ทำการแทนหัวหน้าพรรค ให้ถือว่ากรกระทำนั้นไม่มีผลผูกพันพรรคผู้ถูกร้อง

การที่นายอนุชิต ดิษฐประสพ เลขาธิการพรรคผู้ถูกร้องได้ทำรายงานการดำเนินกิจการตามแผนงานของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินปี ๒๕๔๘ โดยปฏิบัติหน้าที่แทนหัวหน้าพรรคคนนั้น เนื่องจากหัวหน้าพรรคลาออก และรองหัวหน้าพรรคคนที่ ๑ และคนที่ ๒ ไม่สามารถดำเนินการได้เนื่องจากไม่ได้อยู่ที่ทำการพรรค ประกอบกับเป็นการเร่งด่วน นายอนุชิต ดิษฐประสพ เลขาธิการพรรคจึงได้ปฏิบัติหน้าที่แทนหัวหน้าพรรคโดยอาศัยอำนาจตามข้อบังคับพรรคผู้ถูกร้อง พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๓๑ วรรคหนึ่ง (๑) (ข) ในการทำการแทนหัวหน้าพรรคตามวรรคหนึ่ง หลังจากนายอนุชิต ดิษฐประสพ ทำรายงานเสนอต่อคณะกรรมการเลือกตั้งแล้ว ได้นำเสนอการปฏิบัติหน้าที่แทนหัวหน้าพรรคต่อคณะกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องในการประชุมคณะกรรมการบริหารพรรคเมื่อวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๔๙ คณะกรรมการบริหารพรรคมีมติรับรองรายงานผลการดำเนินการของพรรคผู้ถูกร้องในรอบปี ๒๕๔๘ และได้มีการนำเสนอต่อที่ประชุมพรรคผู้ถูกร้องในการประชุมสามัญครั้งที่ ๑/๒๕๔๙ เมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๔๙ โดยที่ประชุมมีมติรับรองรายงานผลการดำเนินงานของพรรคในรอบปี ๒๕๔๘ จำนวน ๑๗๘ คน ในจำนวนผู้เข้าร่วมประชุม ๑๘๖ คน ซึ่งถือว่าเป็นการทำถูกต้องตามข้อบังคับพรรคผู้ถูกร้องแล้ว

และถือว่าผู้ถูกร้องได้ปฏิบัติตามมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ แล้ว จึงขอให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญพิจารณายกคำร้อง

ตุลาการรัฐธรรมนูญประจำคดี พิจารณาแล้วรับคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้อง และได้ส่งสำเนาคำชี้แจงดังกล่าวให้ผู้ร้องทราบ เพื่อให้โอกาสชี้แจงเพิ่มเติม

ผู้ร้องยื่นคำชี้แจงเพิ่มเติม ลงวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ สรุปได้ว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๐ วรรคสอง บัญญัติว่า ให้หัวหน้าพรรคการเมืองเป็นผู้แทนของพรรคการเมืองในกิจการอันเกี่ยวกับบุคคลภายนอก เพื่อการนี้หัวหน้าพรรคการเมืองจะมอบหมายเป็นหนังสือให้กรรมการบริหารคนหนึ่งหรือหลายคนทำการแทนก็ได้ เดิมพรรคผู้ถูกร้องมีนายสุรทิน พิจารณ์ เป็นหัวหน้าพรรค ต่อมาเมื่อนายสุรทิน ลาออกจากตำแหน่งหัวหน้าพรรค ทำให้คณะกรรมการบริหารพรรคพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะ ตามข้อบังคับพรรคผู้ถูกร้อง พ.ศ. ๒๕๔๓ ข้อ ๒๕ วรรคหนึ่ง (๒) และ (๓) และโดยที่ข้อบังคับพรรคฯ ข้อ ๒๕ วรรคสาม กำหนดว่า ในกรณีตำแหน่งหัวหน้าพรรคว่างลงตามข้อ ๒๕ วรรคหนึ่ง (๒) และ (๓) ให้รองหัวหน้าพรรคลำดับต้นทำหน้าที่แทน รองหัวหน้าพรรคลำดับที่หนึ่ง คือ นายสมาน วาปี จึงเป็นผู้ทำหน้าที่แทนหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้อง และสามารถมอบอำนาจให้กรรมการบริหารพรรคคนใดคนหนึ่งทำการแทนก็ได้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๐ วรรคสอง แต่การที่ผู้ถูกร้องนำข้อบังคับพรรค ข้อ ๓๑ วรรคหนึ่ง (๑) (ข) มาใช้บังคับ ไม่สามารถกระทำได้นี้เนื่องจากพรรคการเมืองมีฐานะเป็นนิติบุคคล การกระทำอันใดเกี่ยวกับบุคคลภายนอกจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามที่กำหนดในมาตรา ๒๐ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ เมื่อผู้ถูกร้องแจ้งรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปี ๒๕๔๘ ต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง โดยมีนายอนุชิต ดิษฐประสพ รักษาการเลขาธิการพรรค ปฏิบัติหน้าที่แทนหัวหน้าพรรคเป็นผู้ลงนาม โดยอ้างว่าอาศัยอำนาจตามข้อบังคับพรรค ข้อ ๓๑ วรรคหนึ่ง (๑) (ข) ในขณะที่นายสมาน วาปี รองหัวหน้าพรรคลำดับที่หนึ่ง ซึ่งทำหน้าที่แทนหัวหน้าพรรคตามข้อบังคับพรรคฯ ข้อ ๒๕ วรรคสาม ปฏิเสธว่าไม่ได้มอบอำนาจให้นายอนุชิต ดิษฐประสพ รักษาการเลขาธิการพรรค ปฏิบัติหน้าที่แทนหัวหน้าพรรคแต่อย่างใด จึงเป็นกรณีที่ผู้ถูกร้อง ไม่ได้แจ้งรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง

ในรอบปี ๒๕๔๘ ให้ถูกต้องตามความเป็นจริง ตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนดและแจ้งให้นายทะเบียน
พรรคการเมืองทราบภายในเดือนมีนาคม ๒๕๔๙ ตามนัยมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งเป็นเหตุให้ยุบพรรคการเมืองตามมาตรา ๖๕
วรรคหนึ่ง (๕) ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญรับคำชี้แจงเพิ่มเติมของผู้ร้องและส่งสำเนาให้ผู้ถูกร้องทราบ

คดีอยู่ระหว่างพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ต่อมาได้มีการตรารัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๐ ขึ้นใช้บังคับแทน
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ โดยมาตรา ๓๐๐ วรรคหนึ่ง
วรรคสามและวรรคสี่ บัญญัติให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
(ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ เป็นศาลรัฐธรรมนูญ และให้บทบัญญัติมาตรา ๓๕ วรรคสอง
วรรคสามและวรรคสี่ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙
ยังคงมีผลใช้บังคับต่อไปจนกว่าจะมีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของ
ศาลรัฐธรรมนูญขึ้นใช้บังคับ โดยบรรดาคดีหรือการใดที่อยู่ในระหว่างดำเนินการของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ
ให้ศาลรัฐธรรมนูญดำเนินการต่อไป ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคำร้องนี้ได้

ในขณะที่คดีอยู่ระหว่างพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ได้มีการตราพระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม
๒๕๕๐ และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๕๐ เป็นต้นไป

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำร้อง เอกสารประกอบคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองและ
คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้องและคำชี้แจงเพิ่มเติมของนายทะเบียนพรรคการเมืองแล้ว เห็นว่า
ข้อเท็จจริงมีเพียงพอแก่การพิจารณาวินิจฉัยโดยไม่จำเป็นต้องไต่สวนพยานหลักฐานของคู่กรณีแต่อย่างใด

มีปัญหาข้อกฎหมายเบื้องต้นที่ต้องวินิจฉัยก่อนว่า ศาลรัฐธรรมนูญจะนำบทบัญญัติของ
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ หรือพระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาใช้ในการพิจารณาวินิจฉัยคดีนี้

บทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องมีดังนี้

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑

มาตรา ๒๐ วรรคสอง บัญญัติว่า ให้หัวหน้าพรรคการเมืองเป็นผู้แทนของพรรคการเมือง ในกิจการอันเกี่ยวกับบุคคลภายนอก เพื่อการนี้ หัวหน้าพรรคการเมืองจะมอบหมายเป็นหนังสือให้ กรรมการบริหารคนหนึ่งหรือหลายคนทำการแทนก็ได้

มาตรา ๓๕ บัญญัติว่า ให้หัวหน้าพรรคการเมืองจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง ในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริงตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนดและแจ้งให้นายทะเบียน ทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปีเพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ เว้นแต่พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้น ยังไม่ถึงเก้าสิบวันนับจนถึงวันสิ้นปีปฏิทิน

มาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๕) บัญญัติว่า พรรคการเมืองย่อมเลิกหรือยุบด้วยเหตุไม่ดำเนินการ ให้เป็นไปตามมาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๘ มาตรา ๓๕ หรือมาตรา ๖๒ และวรรคสอง บัญญัติว่า เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่าพรรคการเมืองใดมีเหตุตามที่ระบุไว้ใน (๑) (๒) (๓) หรือ (๕) ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่าเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียน ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐

มาตรา ๑๗ วรรคสอง บัญญัติว่า ให้หัวหน้าพรรคการเมืองเป็นผู้แทนของพรรคการเมือง ในกิจการอันเกี่ยวกับบุคคลภายนอก เพื่อการนี้ หัวหน้าพรรคการเมืองจะมอบหมายเป็นหนังสือให้ กรรมการบริหารคนหนึ่งหรือหลายคนทำการแทนก็ได้

มาตรา ๔๒ บัญญัติว่า ให้หัวหน้าพรรคการเมืองจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง ในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริงตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนดและแจ้งให้นายทะเบียน ทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปี เพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ เว้นแต่พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้น ยังไม่ถึงเก้าสิบวันนับจนถึงวันสิ้นปีปฏิทิน

เมื่อครบระยะเวลาการรายงานตามวรรคหนึ่งแล้ว หากพรรคการเมืองใดยังไม่ได้รายงานให้ นายทะเบียนมีอำนาจสั่งให้หัวหน้าพรรคการเมืองรายงานภายในระยะเวลาที่กำหนด ถ้าพ้นกำหนด ระยะเวลาแล้วยังมิได้รายงาน โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ให้นายทะเบียนโดยความเห็นชอบของ คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการเพื่อให้มีการยุบพรรคการเมืองนั้น

มาตรา ๕๓ บัญญัติว่า ในกรณีที่พรรคการเมืองใดมีเหตุต้องเลิกตามข้อบังคับพรรคการเมือง แต่พรรคการเมืองนั้นยังมีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอยู่ หรือในกรณีที่พรรคการเมืองใดไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๔๒ วรรคสอง หรือมาตรา ๘๒ ให้ยุบพรรคการเมืองนั้น

เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่าพรรคการเมืองใดมีเหตุตามวรรคหนึ่ง ให้นายทะเบียนโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่ามิเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียน ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองใดแล้ว ให้นายทะเบียนประกาศคำสั่งยุบพรรคการเมืองนั้นในราชกิจจานุเบกษา

พิจารณแล้วเห็นว่า ในระหว่างการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ นั้น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๕๐ โดยบทบัญญัติในมาตรา ๓ (๑) แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว บัญญัติให้ยกเลิกพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และในบทเฉพาะกาลมิได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการดำเนินการตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง กรณีพรรคการเมืองไม่ดำเนินการจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริงตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนดตามมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ อันเป็นการกระทำขณะที่ยังมีพระราชบัญญัติดังกล่าวมีผลใช้บังคับ และอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งเป็นกฎหมายใหม่มีผลใช้บังคับเป็นกฎหมายแล้ว และไม่มียกเว้นบทเฉพาะกาลบัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำร้องดังกล่าวต่อไปตามมาตรา ๓๕ และมาตรา ๖๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ แต่อย่างไรก็ดี ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๕ วรรคสาม บัญญัติว่า ในระหว่างที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองยังไม่มีผลใช้บังคับ ให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ยังคงใช้บังคับต่อไปจนกว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองดังกล่าวจะมีผลใช้บังคับ กรณีจึงไม่อาจนำบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ถูกยกเลิกไปแล้วมาใช้บังคับกับกรณีตามคำร้องนี้ได้

มีปัญหาข้อกฎหมายที่ต้องวินิจฉัยต่อไปว่า ศาลรัฐธรรมนูญจะนำพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาใช้บังคับกับการกระทำที่เกิดขึ้นก่อนวันใช้บังคับพระราชบัญญัตินี้ได้หรือไม่ พิจารณาแล้วเห็นว่า แม้ว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ จะถูกยกเลิกโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ก็ตาม แต่การดำเนินกิจการของพรรคการเมืองตลอดจนการยุบพรรคการเมืองตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับก็ได้บัญญัติไว้โดยมีสาระสำคัญเช่นเดียวกันและต่อเนื่องกัน คือ บทบัญญัติเรื่องการจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๕๓ และตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๖๕ ว่า ให้หัวหน้าพรรคการเมืองจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริงตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนด และแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปี เพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ เว้นแต่พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นยังไม่ถึงเก้าสิบวันนับจนถึงวันสิ้นปีปฏิทิน และมาตรา ๕๓ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า ในกรณีที่พรรคการเมืองใดมีเหตุต้องเลิกตามข้อบังคับพรรคการเมืองแต่พรรคการเมืองนั้นยังมีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอยู่หรือในกรณีที่พรรคการเมืองใดไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๔๒ วรรคสอง หรือมาตรา ๕๒ ให้ยุบพรรคการเมืองนั้น ความในมาตรา ๕๓ วรรคสอง บัญญัติต่อไปว่า เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่าพรรคการเมืองใดมีเหตุตามวรรคหนึ่ง ให้นายทะเบียนโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า มีเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียน ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น เห็นว่าเมื่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งเป็นกฎหมายใหม่ได้บัญญัติเรื่องการจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองและมาตรการบังคับทางกฎหมาย โดยมีหลักเกณฑ์และสาระสำคัญอย่างเดียวกันกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ใช้บังคับในขณะเกิดเหตุตามคำร้องของผู้ร้องจึงเป็นกรณีที่กฎหมายใหม่และกฎหมายเก่ามีบทบัญญัติสำหรับกรณีหนึ่ง ๆ อย่างเดียวกัน เมื่อกฎหมายใหม่มีลักษณะเช่นเดียวกันกับกฎหมายเก่าได้บัญญัติให้ยกเลิกกฎหมายเก่าไว้โดยตรง ประกอบกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๕

ได้บัญญัติให้ใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ แทนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ในกรณีเช่นว่านี้ในทางกฎหมายต้องถือว่ากฎหมายใหม่ไม่ประสงค์จะให้ใช้กฎหมายเก่า ส่วนการที่จะใช้บังคับกฎหมายใหม่ย้อนหลังไปใช้กับการกระทำที่เกิดขึ้นในขณะที่กฎหมายเก่ายังมีผลใช้บังคับหรือไม่นั้น เป็นเรื่องการบังคับใช้กฎหมาย ในขณะที่ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดีตามคำร้องนี้ และการที่จะพิจารณาถึงประเด็นการกระทำอันเป็นมูลเหตุในการยื่นคำร้องในคดีนี้ว่า ผู้ถูกร้องได้กระทำการเช่นว่านั้นหรือไม่ แม้ว่าจะต้องใช้บทบัญญัติของกฎหมายในขณะที่เกิดเหตุมาใช้ประกอบการพิจารณาในประเด็นดังกล่าวได้ก็ตาม แต่การใช้กฎหมายในขณะที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยคดีตามคำร้องนี้ ศาลชอบที่จะนำพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาใช้เป็นฐานอำนาจในการวินิจฉัยชี้ขาดคดี ดังนั้นจึงเห็นว่า ชอบที่ศาลรัฐธรรมนูญจะอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาใช้วินิจฉัยชี้ขาดคดีตามคำร้องนี้

สำหรับในส่วนของบทบัญญัติในมาตรา ๔๒ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ที่บัญญัติว่า เมื่อครบระยะเวลาการรายงานตามวรรคหนึ่งแล้ว หากพรรคการเมืองใดยังไม่ได้รายงาน ให้นายทะเบียนมีอำนาจสั่งให้หัวหน้าพรรคการเมืองรายงานภายในระยะเวลาที่กำหนด ถ้าพ้นกำหนดระยะเวลาแล้วยังมิได้รายงานโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ให้นายทะเบียนโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการเพื่อให้มีการยุบพรรคการเมืองนั้น พิจารณาแล้วเห็นว่า เมื่อขณะที่ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๙ นั้น บทบัญญัติดังกล่าวยังมีได้ตราขึ้นใช้บังคับ บทบัญญัติในมาตรา ๔๒ วรรคสอง ซึ่งบัญญัติขึ้นภายหลัง จึงไม่กระทบกระเทือนถึงการดำเนินการของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ได้ดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญโดยชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๖๕ วรรคสอง แล้ว ดังนั้น การยื่นคำร้องนี้จึงสมบูรณ์และชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔๒ และมาตรา ๕๓ แล้ว

คดีมีประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยว่า กรณีมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องตามคำร้องของผู้ร้องได้หรือไม่ พิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ถูกร้องมีหน้าที่รายงานการดำเนินกิจการของผู้ถูกร้องในรอบปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ต่อผู้ร้องภายในวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๔๙ โดยผู้ร้องยื่นคำร้องลงวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๙

ขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ วรรคสอง เนื่องจากไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว ซึ่งใช้บังคับอยู่ในขณะนั้น โดยมาตรา ๓๕ บัญญัติว่า ให้หัวหน้าพรรคการเมืองจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริงตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนดและแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปีเพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ เว้นแต่พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นยังไม่ถึงเก้าสิบวันนับจนถึงวันสิ้นปีปฏิทิน และมาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๕) บัญญัติว่า พรรคการเมืองย่อมเลิกหรือยุบด้วยเหตุที่ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๖๒ และวรรคสอง บัญญัติว่า เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่าพรรคการเมืองใดมีเหตุตามที่ระบุไว้ใน (๕) ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่ามิเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียน ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น

ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า นายสุรทิน พิจารณ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้อง ลาออกจากตำแหน่งหัวหน้าพรรค ทำให้คณะกรรมการบริหารพรรคพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะ แต่ต้องปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่านายทะเบียนพรรคการเมืองจะตอบรับการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริหารชุดใหม่ ระหว่างนั้นนายสมาน วาปีรອງ หัวหน้าพรรค ทำหน้าที่แทนหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องตามข้อบังคับพรรคผู้ถูกร้อง พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๒๕ วรรคสาม ต่อมา เมื่อวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๔๘ นายอนุชิต ดิษฐประสพ รักษาการเลขาธิการพรรคผู้ถูกร้อง ได้ลงนามในรายงานการดำเนินกิจการของพรรคผู้ถูกร้องในรอบปีปฏิทิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ซึ่งจัดทำตามแบบที่ผู้ร้องกำหนด และแจ้งต่อผู้ร้อง โดยระบุว่าอาศัยอำนาจตามข้อบังคับพรรคผู้ถูกร้อง พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๓๑ (๑) (๗) ที่กำหนดว่า ในกรณีที่หัวหน้าพรรคไม่อยู่ในที่ทำการพรรคหรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ถ้ามีกิจการพรรคที่จำเป็นต้องมีผู้ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าพรรค ให้รองหัวหน้าพรรค คนที่หนึ่งและคนที่สองทำการแทนหัวหน้าพรรค ถักรองหัวหน้าพรรคทั้งสองไม่อยู่ให้เลขาธิการพรรคทำการแทนหัวหน้าพรรค ผู้ร้องได้รับรายงานดังกล่าวไว้ในวันเดียวกัน หลังจากนั้นเลขาธิการพรรคผู้ถูกร้องได้เสนอเรื่องต่อที่ประชุมคณะกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องเมื่อวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๔๘ โดยคณะกรรมการบริหารพรรคมีมติรับรองรายงานการดำเนินกิจการของผู้ถูกร้องดังกล่าว พิจารณาแล้วเห็นว่า เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๕ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔๒

ซึ่งต่างบัญญัติให้หัวหน้าพรรคการเมืองจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปี ปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริงตามวิธีที่นายทะเบียนกำหนด และแจ้งให้นายทะเบียนทราบ ภายในเดือนมีนาคมของทุกปี มีเจตนารมณ์เพื่อตรวจสอบว่าพรรคการเมืองได้ดำเนินการจัดทำรายงาน การดำเนินกิจการของพรรคถูกต้องตามความเป็นจริง และได้ใช้จ่ายเงินสนับสนุนให้เป็นไปตามที่กฎหมาย กำหนดไว้ หรือไม่ เพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบต่อไป และเนื่องจากพรรคการเมืองเป็นองค์กร ที่ต้องดำเนินกิจกรรมทางการเมืองอย่างต่อเนื่องตามวิถีทางการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และถือเป็นสถาบันหลักทางการเมืองของประเทศ การรายงานและ การประกาศให้สาธารณชนทราบถึงการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง จึงเป็นสิ่งสำคัญและเป็นการ เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปี ที่ผ่านมาด้วย และการที่กฎหมายกำหนดให้หัวหน้าพรรคการเมืองเป็นผู้จัดทำรายงานและแจ้งต่อ นายทะเบียนนั้น ก็เป็นเพราะหัวหน้าพรรคการเมืองเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมืองและเป็นผู้บริหาร สูงสุดของพรรคการเมือง ทั้งยังเป็นผู้แทนของพรรคการเมืองในกิจการอันเกี่ยวกับบุคคลภายนอกตามที่ บัญญัติไว้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๐ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๗ โดยบทบัญญัติ ในมาตราดังกล่าวบัญญัติให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินกิจการ ของพรรคการเมืองให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบายพรรคการเมือง ข้อบังคับพรรคการเมือง และมติ ของที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมือง ดังนั้น รัักษการเลขาธิการพรรคผู้ถูกร้องจึงไม่มีอำนาจตามกฎหมาย ที่จะรายงานการดำเนินกิจการของพรรคผู้ถูกร้องในรอบปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ต่อผู้ร้อง โดยอาศัยอำนาจ ตามข้อบังคับพรรคฯ ข้อ ๓๑ วรรคหนึ่ง (๑) (๗) ที่กำหนดให้ปฏิบัติหน้าที่แทนหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องได้ แม้ว่าผู้ถูกร้องจะอ้างว่าเนื่องจากขณะนั้นรักษการรองหัวหน้าพรรค (นายสมาน วาปี) ผู้ทำการแทน หัวหน้าพรรคไม่อยู่ในที่ทำการพรรค และเป็นวันสุดท้ายที่ผู้ถูกร้องจะต้องแจ้งรายงานดังกล่าวต่อผู้ร้อง ก็ตาม ก็เป็นเรื่องการบริหารจัดการภายในของพรรคผู้ถูกร้องที่จะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามบทบัญญัติ แห่งกฎหมายดังกล่าว แม้ว่ารัักษการเลขาธิการพรรคจะได้เสนอเรื่องการจัดทำและการแจ้งรายงาน การดำเนินกิจการพรรคดังกล่าวต่อที่ประชุมคณะกรรมการบริหารพรรค เมื่อวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๔๕ โดยมีนายสมาน วาปี รักษาการรองหัวหน้าพรรคผู้ทำการแทนหัวหน้าพรรคเป็นประธานที่ประชุม และที่ประชุมคณะกรรมการบริหารพรรคมีมติรับรองเพื่อเสนอที่ประชุมใหญ่ของพรรคและรายงาน

ผู้ร้องต่อไปก็ตามก็เป็นการกระทำหลังจากที่มีการฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งกฎหมายแล้ว เมื่อผู้ถูกร้องเป็นพรรคการเมืองซึ่งถือเป็นสถาบันหลักทางการเมืองได้รายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองอันเป็นเรื่องสำคัญของพรรคต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง โดยผู้ที่ไม่มีความสามารถตามกฎหมายและเป็นการกระทำโดยปราศจากอำนาจตามกฎหมาย จึงรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องกระทำการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔๒

ด้วยเหตุผลที่วินิจฉัยข้างต้น จึงเห็นว่า สมควรยุบพรรคผู้ถูกร้องตามคำร้องของผู้ร้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ตามมาตรา ๕๓ ประกอบกับมาตรา ๔๒

ศาสตราจารย์ ดร.อักษราทร จุฬารัตน

รองประธานศาลรัฐธรรมนูญ